

Yhteiskuntapolitiikka

11.5.2026.

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Kuulemistilaisuutenne 12.5.2026

VNS 3/2026 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2027–2030

SAK pitää julkisen talouden suunnitelmaa vuosille 2027–2030 kokonaisuutena huolestuttavana. Julkisen talouden tasapaino heikkenee selvästi kehyskauden aikana, eikä hallituksen linja tarjoa uskottavaa polkua alijäämien hallintaan tai kestävään kasvuun.

Työllisyystoimet riittämättömiä ja vaikutusarviot epäuskottavia

Hallituksen työllisyystoimet ovat mittaluokaltaan riittämättömiä suhteessa heikkoon työllisyystilanteeseen. Nuorten ja pitkäaikaistyöttömien koulutukseen ja työllistymiseen kohdistuvat lisäpanostukset ovat myönteisiä, mutta kokonaisuutta heikentävät samanaikaiset leikkaukset, erityisesti kuntien rahoitukseen ja valtionhallintoon. Kuntien valtionosuuksien leikkaukset heijastunevat myös työllisyyspalvelujen rahoitukseen ja voivat heikentää niitä.

SAK pitää valitettavana, ettei hallitus toteuttanut vaikuttavia ja kustannustehokkaita keinoja, kuten suojaosien palauttamista sosiaaliturvaan, palkkatuen lisäämistä ja kuntien työttömyysturvan sakkomaksujen jäädyttämistä työvoimakoulutuksen ajalta. Nämä toimet olisivat parantaneet työllistymismahdollisuuksia erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa oleville. Erityisesti työttömien koulutukseen- ja osaamiseen olisi tässä suhdannetilanteessa perusteltua panostaa huomattavasti pistemäisiä toimia enemmän, jotta kasvun oloissa osaavan työvoiman saatavuus ei muodostuisi pullonkaulaksi.

SAK korostaa, että valtion 500 uudesta kesätyöpaikasta osa tulee kohdistaa myös ammatillisen koulutuksen saaneille tai ammatillista tutkintoa suorittaville nuorille. 20 miljoonan euron lisäys nuorten työllistämisseteliin on positiivinen lisäys. Työllistymisseteliä ei ole kuitenkaan toistaiseksi kovin paljon käytetty. Myös pilotit ovat positiivinen avaus, mutta niihin ei voi ottaa tarkemmin kantaa ennen tarkempia tietoja

SAK pitää epäuskottavana julkisen talouden suunnitelman arviota työllisyysvaikutuksista. Sen mukaan hallituksen toimet lisäisivät työllisten määrää 105 000 henkilöllä (noin 3 %-yksikköä työllisyysasteella mitaten) ja vahvistaisi siten julkista taloutta 2,5 miljardilla eurolla vuosittain. Hallituskauden aikana työllisyys on heikentynyt merkittävästi, vaikka työllisyystoimien piti olla nopeavaikutteisia jo tulosten näkyä jo hallituskauden aikana.

Lisäksi valtiovarainministeriön ennuste on ristiriidassa työllisyysvaikutusten kanssa. Valtiovarainministeriö ennustaa työllisyysasteen olevan 72,8 %

Yhteiskuntapolitiikka

tuotantokuilun sulkeuduttua eli niin sanotussa normaalisuhdanteessa vuonna 2030, kun se hallituksen aloittaessa oli 73,6 % vuonna 2023 (ikäryhmässä 15–64-vuotiaat). Toisin sanoen työllisyysaste olisi ennusteen mukaan heikentymässä lähes prosenttiyksiköllä, vaikka työllisyysvaikutusten toteutuminen edellyttäisi noin kolmen prosenttiyksikön vahvistumista. Eroa työllisyysvaikutusarvion ja ennusteen välillä on siis yhteensä peräti neljä prosenttiyksikköä, mikä viestii työllisyyspolitiikan ja vaikutusarviointien merkittävästä epäonnistumisesta.

Hallituksen työllisyystoimet ovat epäonnistuneet myös työn tarjonnan kasvattamisessa. Yli kymmeneen prosenttiin noussutta työttömyysastetta on selitetty työn tarjonnan kasvulla. Työn tarjonta on kuitenkin kasvanut lähinnä maahanmuuton seurauksena, jota hallitus on pikemmin pyrkinyt vähentämään, eikä työnteon kannustimien vaikutuksesta. Työmarkkinoiden osallistumisaste on valtiovarainministeriön ennusteen mukaan jopa heikentymässä hieman hallituskauden aikana. Myös suhdannevaihteluista puhdistettu rakenteellinen työllisyysaste on heikentymässä hallituskauden aikana selvästi, vaikka hallituksen aloittaessa sen ennakoitiin vielä nousevan. Toisin sanoen hallituksen toimet ovat kokonaisuutena selvästi heikentäneet työllisyyttä.

Työsuojelun resurssit

Työsuojelun aluehallintoviranomaisen toimintamenojen leikkausten yhteydessä tulee huomioda, että valvontaresurssien väheneminen johtaa mitä todennäköisimmin työelämän negatiivisten ilmiöiden, kuten harmaan talouden, työvoiman hyväksikäytön ja työtapaturmien ym. työsuojeluongelmien lisääntymiseen. Näillä on negatiivisia heijastevaikutuksia myös valtion talouteen.

Tasa-arvovaltuutetun resurssit

Tasa-arvovaltuutetun tehtävänä on valvoa tasa-arvolain ja erityisesti sen syrjintäkieltojen noudattamista sekä edistää sukupuolten tasa-arvoa. Tasa-arvovaltuutettu on jo pitkään todennut resurssit riittämättömiksi. Valtuutetun käytössä olleet resurssit ovat olleet tehtäviin nähden huomattavan alimitoitettut, mikä on vaikeuttanut tasa-arvovaltuutetun mahdollisuuksiin valvoa tasa-arvosuunnitelmia koskevia velvoitteita ja toteuttaa muita toimia tasa-arvon edistämiseksi.

Tasa-arvovaltuutetulle on myös tulossa uusia tehtäviä, kun palkka-avoimuusdirektiivi implementoidaan Suomessa. Työnantajan velvollisuus ilmoittaa palkkaerot (palkkaraportointi) ja yhteinen palkka-arviointi ja siihen liittyvät uudet velvoitteet aiheuttavat tasa-arvovaltuutetulle merkittävää valvontatyön lisäystä. Tasa-arvovaltuutetulla olisi jatkossa muun muassa keskeinen rooli seuraamusjärjestelmän kannalta laiminlyöntimaksun määrääjänä. Direktiivin täytäntöönpanon myötä tasa-

Yhteiskuntapolitiikka

arvovaltuutetun tulee myös valvoa palkkauksen läpinäkyvyyttä ennen työhönottoa ja palkkatietämyksen lisäämistä työpaikoilla sekä osaltaan toteuttaa työntekijän tiedonsaantioikeutta. Lisäksi valtuutetun tehtäväksi tulevat ainakin tietoisuuden lisääminen samapalkkaisuudesta ja palkkaeron syiden analysointi. Palkka-avoimuusdirektiivin täytäntöönpanoa koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa arvioidaan muutoksista aiheutuvan valtuutetun resurssitarpeen olevan yhteensä neljä henkilötyövuotta. Direktiivin täytäntöönpanossa on turvattava riittävät resurssit tasa-arvovaltuutetulle ja resursseja tulisi muutenkin parantaa.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun resurssit

Yhdenvertaisuusvaltuutetun resursseja tulee lisätä riittävästi, jotta se voi hoitaa sille jo kuuluvat ja uudet tehtävät. Hallituksen esityksellä HE 52/2026 vp yhdenvertaisuusvaltuutetun uudeksi tehtäväksi on esitetty perusoikeuksien seuraaminen seulonta- ja rajamenettelyissä. Yhdenvertaisuusvaltuutetun toteaa lausunnossaan hallintovaliokunnalle, ettei se voi EU-oikeuden edellyttämällä tavalla hoitaa sille esitettävää uutta perusoikeuksien seurantatehtävää, ellei siihen osoiteta riittäviä resursseja. Tehtävä on laaja ja kohdistuu monien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Helsingin Sanomien tietojen mukaan (HS 18.2.2026) yhdenvertaisuusvaltuutetulle oltaisiin antamassa tehtävän hoitoa varten vain yksi lisähenkilötyövuosi. Valtuutetun oma arvio tarpeesta on ollut viisi lisähenkilötyövuotta.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Mikko Heinikoski
Koulutus- ja työllisyysasioiden päällikkö
mikko.heinikoski@sak.fi